

mladostnih predstavah. On ji je ideelno poglobil in razširil obzorje, čeprav ni bil njenega svetovnega naziranja. Morda je tukaj vir za ono veliko pravično pojmovanje človeka, ki ga občudujemo v njeni umetnosti; kakor je on, svobodomislec, z ljubeznijo in razumevanjem spremljal razvoj religioznega duha v njenem značaju in njegovo umetniško udejstvovanje, tako je tudi ona z razumevanjem in pravičnostjo slikala nasprotnike svojega naziranja. To je tisto, kar daje njeni umetnosti znak pravega modernega duha napredka. Če ga mnogi iščejo, a malokateri najdejo v razvoju čistega človečanstva, ona ga je našla v globokem pojmovanju krščanstva, v krščanski ljubezni, ki je lepota in resnica. Lahko rečemo, da vsa njena dela obdelujejo temo o krščanski ljubezni, kakor se kaže v katolicizmu.

V devetdesetih letih preteklega stoletja so izšli njeni literarni prvenci, lahko bi jih imenovali tipajoče poizkuse talenta, ki ni mogel najti pravega polja in pravega izraza svoji prekipevajoči pesniški sili. Nekateri so bili natisnjeni, drugi ne. Zanimivo je, da so se ji dramatični spisi bolj posrečili kot lirika, in novele bolj kot drame. Lirika brez osebne note kaže že tu na njen v bistvu epični talent, drame v verzih imajo sicer še mnogo Schillerjevega patosa, ali krepko, jedrovito izražanje nas spominja na ono nedosegljivo plastiko jezika v historičnih romanih. V še višji meri kažejo njeno dramatično epično moč novele, ki bi jih bolje imenovali epizode iz romana. Dasi je kompozicija primitivna, premise premalo motivirane in psihološko poglobljene,

nam vendar že tu veje naproti neodoljiva umetniška njena sila, kot bi nas zgrabil neposredni tok življenja, da mu moramo pokorno in brez upora slediti. Snovi je nekaj zgodovinskih, pretežno pa so vzete iz sodobnega dunajskega milieja, kakor ga je spoznala v službi krščanske Karitas. Dasi imajo poslednje moralno pedagoški namen, ni nikjer vsiljive tendence v obliki moralnih pridig, ampak tendenca vzraste iz dejanja oseb, ki se spoznavajo in najdejo v krščanski ljubezni. Ta ljubezen ji je merilo za vse osebe, naj prisegajo na ta ali na oni program, samo toliko so vredne, kolikor pokažejo te ljubezni v dejanju in ne, kolikor je nosijo na jeziku. Omenjam le povestico »s Engerl«.

- Osiroteli bolni deklici lajša njeno bedo neki socij, ki pa nima nobenega zmisla za njeno religiozno življenje, a je vendar ne moti v njenih mislih. Zanj se zavzame tudi neka dobra gospa, ki ji izkazuje ljubeznivosti bolj iz samodopadljivosti kakor iz nesebičnosti. A ko deklica potrebuje poslednje tolažbe, pozabi dobra gospa sredi domače zadovoljnosti na svojo obljubo in neverni socij mora hiteti v pozni noči po duhovnika. — Ko pijani tovariši slednjega napadejo, ga reši socij s svojo smrtjo. To je umetniška pedagogika ljubezni, nevsiljiva, ker zraste iz povesti, ne iz govoričenja. Snov iz sodobnega dunajskega milieja zajema tudi roman »Brüderlein und Schwesterlein«, ki je šele pred kratkim izšel (1913), čigar prva koncepcija pa je iz l. 1898. Roman kaže slabše stare in boljše nove sestavine, kritika se splošno manj ugodno izraža o njem. (Dalje.)

Zatičina.